

Utdrag från Riksdagsdebatten – 2008-05-22 – om regeringens förslag till “En förstärkt diskrimineringslag” i de delar där frågan om bristande tillgänglighet som grund för diskriminering tas upp.

Anf. 5 ULF HOLM (mp):

Fru talman! Handikappombudsmannen har konstaterat att bristande tillgänglighet är en av de största orsakerna till att funktionshindrade diskrimineras. Sveriges samlade handikapprörelse har i årtal påtalat behovet av en diskrimineringslag som inkluderar bristande tillgänglighet. De lämnas nu besvikna när den borgerliga regeringen går emot detta förslag och inte gör några förbättringar i lagen. Miljöpartiet delar Diskrimineringskommitténs bedömning att de som omfattas av lagens förbud mot diskriminering inte ska få missgynna en person med funktionshinder.

Regeringen och den borgerliga utskottsmajoriteten anser att frågan om tillgänglighet bör utredas ytterligare. Men i Diskrimineringskommitténs utredning är denna fråga grundligt utredd. Det finns ingen anledning att vänta längre. Riksdagen bör uppdra åt regeringen att omgående återkomma med ett förslag på exakt lagtext. Det är inte så svårt, eftersom frågan är utredd.

Anf. 4 JOSEFIN BRINK (v):

En grupp som har särskild anledning att känna sig sviken den här dagen är alla funktionshindrade. Bristande tillgänglighet utestänger hundratusentals människor från delar av samhällslivet som de allra flesta av oss tar för givna. Vi i Vänsterpartiet är mycket besvikna över att regeringen väljer att inte ta den här frågan på det allvar den förtjänar genom att nu införa bristande tillgänglighet som grund för diskriminering.

EVA FLYBORG (fp):

Angående diskrimineringsgrunden tillgänglighet vill jag säga följande: Jag instämmer i att frågan om tillgänglighet för funktionshindrade är mycket angelägen, men frågan är också ytterst komplicerad. Majoriteten anser liksom regeringen att regler som gäller tillgänglighet måste ge ett tydligt och konkret underlag för näringsidkares och andras bedömningar av vilka åtgärder som faktiskt ska övervägas. Även den som har ett funktionshinder måste kunna få vägledning om vilka krav man faktiskt kan ställa.

Till detta kommer den nog så viktiga frågan om ansvaret för de kostnader som är förenade med åtgärder för ökad tillgänglighet. Vi delar regeringens uppfattning att saken behöver utredas vidare och värdesätter att detta ska ske skyndsamt.

Det är också så att den nationella planen för handikappolitiken också anger att verksamheterna ska arbeta med frågan och vidta åtgärder fram till 2010 och inkomma med förslag. Innan dess är det inte möjligt att belägga någon med vite eftersom tidsfristen ännu inte har löpt ut.

Anf. 19 ELISABETH SVANTESSON (m):

Men kommittén lyfte också fram frågan om tillgänglighet och föreslog att underlåtenhet att vidta åtgärder som är skäliga för tillgänglighet ska definieras som diskriminering. Att utvidga lagen på detta område är något som vi alla är överens om att det måste göras. Men det ställer

också stora krav på att vi har ett bra underlag och en bra konsekvensanalys. Regeringen har tydligt meddelat att man skyndsamt ska komplettera kommitténs överväganden med ytterligare underlag. Jag förutsätter att man gör det så snabbt som möjligt. Det är också viktigt, som Vänsterpartiet påtalar, att regeringen noggrant belyser kostnadsaspekterna. Frågan är oerhört angelägen och måste snabbt komma vidare.

Anf. 34 Statsrådet MARIA LARSSON (kd):

När det gäller tillgänglighetsarbetet, som Emma Henriksson också så tydligt tar upp, vill jag säga att det, trots den plan som lades fast i riksdagen år 2000, går i alldeles för långsam takt att undanröja enkelt avhjälpna hinder. Vi vet att det som är tillgängligt för personer med funktionsnedsättning i regel blir bra för alla. Därför har vi försökt att sätta högsta fart på detta arbete. Men jag skulle gärna vilja säga någonting om vikten av att faktiskt se till att det nu sker saker ute i alla kommuner i fråga om ökad tillgänglighet. Oavsett var barn med funktionsnedsättning bor behövs det en ökad tillgänglighet till samhällets institutioner, butiker och olika serviceinrättningar. Därför har vi nu gjort ett handslag med Sveriges Kommuner och Landsting som har gjort den utredning som det hänvisades till i början men som också har gått in i ett aktivt arbete för att informera kommunpolitiker och informera fastighetsägare om att vi faktiskt har en lagstiftning som säger att vi ska undanröja alla enkelt avhjälpna hinder till 2010. Så vi går tillsammans med Sveriges Kommuner och Landsting för att faktiskt få till stånd resultat i detta arbete.

Anf. 91 DÉsirÉE PETHRUS ENGSTRÖM (kd):

Frågan om huruvida bristande tillgänglighet ska vara grund för diskriminering har varit omdiskuterad. Men jag vill betona att Kristdemokraterna gärna ser att lagen utökas så att bristande tillgänglighet betraktas som diskriminering. Vi har vridit och vänt på detta för att försöka få lagen att utökas, men vi får se vad vi kommer fram till framöver. Utredningsmaterialet är än så länge för bristfälligt för att man ska kunna fatta ett beslut om en sådan lag. Inga kostnadsberäkningar finns, vilket inte är seriöst om man ska komma vidare med förslaget. Frågan ska nu dock skyndsamt utredas, vilket ger mig tillförsikt. Ambitionen måste vara att bristande tillgänglighet ska vara grund för diskriminering. Men ingen vinner på att hasta igenom ett sådant förslag med dåligt underlag och bristande kostnadsberäkningar. Effekterna av lagförslag måste utredas ytterligare för alla inblandade parter skull. Jag förutsätter dock att en utredning snarast tillsätts och att en sådan utredning kommer att resultera i att en förbättring när det gäller bristande tillgänglighet på grund av diskriminering kommer till stånd. Jag vill gärna betona att vi kristdemokrater ser frågan som viktig i syfte att stödja personer med funktionsnedsättning i deras målsättning att bland annat kunna bli mer delaktiga i arbetslivet.

Anf. 100 Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO SABUNI (fp):

På ett antal områden var Diskrimineringskommitténs förslag bristfälliga. Konsekvens- och kostnadsanalys var ofta ytterst knapphändiga. Regeringen avser dock att gå vidare och skaffa sig ytterligare underlag för kommande ställningstaganden.

Det gäller först och främst frågan om bristande tillgänglighet som en form av diskriminering. Denna fråga har regeringen valt att ta itu med skyndsamt för att kunna återkomma till riksdagen under denna mandatperiod. Marschen för tillgänglighet på lördag och den namninsamling som kommer att överlämnas till regeringen visar på trycket från handikapprörelsen.

Anf. 109 LUCIANO ASTUDILLO (s):

Var ligger den rejäla inbromsningen? Sabuni sade att det är bara ett av förslagen som Diskrimineringskommittén lade fram som inte presenteras i propositionen. Det är inte sant. Tillgänglighet för funktionshindrade är angeläget, skriver majoriteten i betänkandet. Men varför väljer man att inte göra något? Nada! Redan år 2000 antog riksdagen ett handlingsprogram för handikappolitiken. Målet är att landet ska vara tillgängligt allra senast 2010. Viktiga steg har tagits ditåt, men mycket återstår att göra. I stället för att påskynda arbetet med information, regler och stimulans tillsätter man återigen en utredning på området. Man förhalar processen. Vad skulle Bengt Westerberg tycka om det, Nyamko Sabuni? Aktiva åtgärder är också viktiga, säger flera av de borgerliga kollegerna. Så är det. Det förebyggande arbetet är viktigt, oavsett område, oavsett om det handlar om etnicitet, jämställdhet eller andra områden. Men om det är så viktigt, om vi vill förhindra diskriminering på andra områden, varför inte följa ambitionerna i utredningen? Aktiva åtgärder ska också omfatta andra områden. Vad skulle Folkpartiets ledamöter på 70-talet ha tyckt om det?

Anf. 110 DÉSIRÉE PETHRUS ENGSTRÖM (kd) replik:

Luciano Astudillo frågar också när det gäller tillgänglighet och åldersdiskriminering, och han påstår att det är någonting som Socialdemokraterna vill. Jag har tittat i era motioner. När ni pratar om åldersdiskriminering säger ni att vi väl kan se över det här. När det gäller diskriminering i fråga om tillgänglighet säger ni att det är bra om regeringen tar nödvändiga initiativ.

Det står i motionen: ”Vi socialdemokrater menar att det behövs en central genomgång av möjligheterna för att driva på tillgänglighetsarbetet.”

Jag uppfattar inte att Socialdemokraterna har två skarpa förslag när det gäller tillgänglighet och diskriminering. Det är en fråga som jag gärna skulle vilja att Luciano svarar på.

Luciano Astudillo tar inte ytterligare upp tillgänglighetsfrågan i det replikskifte som följer.

Anf. 114 TORBJÖRN BJÖRLUND (v):

Fru talman! Det betänkande om diskriminering som vi debatterar nu är ett viktigt och väldigt tungt dokument. Det finns viktiga frågor där vi behöver klargöra var de olika partierna står när det gäller skyddet mot diskriminering. Många synpunkter har redan delgivits, och mycket har sagts som inte behöver upprepas. Jag tänker inte göra det.

Jag ska lyfta fram två områden där vi i Vänsterpartiet har en lite annan syn än utskottets majoritet har i de här frågorna. Det gäller kollektivavtal med åldersgränser och lite grann om tillgänglighet för funktionshindrade, kopplat till arbetslivet.

Jag ska börja med att yrka bifall till reservationerna 18 och 21. Jag står också bakom de övriga som Vänsterpartiet har skrivit under, men jag tar bara upp dessa två.

När det gäller förbudet mot åldersdiskriminering ska det enligt propositionen vara tvingande. Det är alltså kopplat till EU:s direktiv. Vi är i grunden positiva till förbudet. Men för Vänsterpartiet är det viktigt att förbudet inte utformas så att det inkräktar på främjande åtgärder. Sådana finns redan i dag i lagstiftning och, vilket är inte minst viktigt, i kollektivavtal.

Syftet är naturligtvis att stärka de äldres ställning på arbetsmarknaden, vilket är väldigt viktigt på många sätt. Det finns möjligheter till undantag enligt direktivet om det finns legitima skäl. Vänsterpartiet anser att de bör innefatta kollektivavtalade förmåner som baseras på ålder.

Att premiera erfarenhet och kunskap i arbetslivet, som till del av förståeliga skäl kan grundas på ålder, är något som funnits rätt länge. De fackliga organisationerna menar att det är viktigt att kunna behålla avtalade villkor kopplade till ålder och år i yrket. Vi i Vänsterpartiet tycker precis likadant. Orimligheten i om sådana skulle förklaras ogiltiga är uppenbar. De fyller en viktig funktion för den enskildes hälsa och för att undvika arbetslöshet bland äldre.

Vi anser att en presumtion bör gälla för att just kollektivavtalad särreglering på grund av ålder ska motsvara undantagsmöjligheternas krav. Det har också LO framfört i sitt remissvar. Det bör alltså klart framgå att en större risk för långvarig arbetslöshet och även hälsoskäl ska anses vara legitima undantag från diskrimineringsförbudet. Det bör inte vara så svårt för majoriteten i riksdagen, om man nu menar allvar med att den svenska kollektivavtalsmodellen är viktig, att hålla med om det och ställa upp på det här förslaget.

Vi menar att det är viktigt att förbudet mot åldersdiskriminering utformas så att undantag kan medges för att skydda vissa grupper mot åldersspecifika problem. Annars kan vi hamna i den märkliga situationen att diskrimineringsförbudet ökar risken för diskriminering av den grupp det avser att skydda.

Fru talman! **Tillgäng**ligheten för funktionshindrade är en het potatis i den här debatten. Det är olyckligt att regeringen har valt att fortsätta utreda detta i stället för att föreslå att bristande **tillgäng**lighet ska vara diskrimineringsgrund. Jag tänker inte gå in på det specifika problemet i sig. Det kommer en av mina partikamrater att göra lite senare. Men jag tänker lyfta fram den diskussion som dyker upp då och då om hur viktigt det är att skapa ett arbetsliv där alla får plats, även de funktionshindrade. Arbetslivsområdet är också ett av de områden som utpekats som viktiga i Diskrimineringskommitténs förslag.

Det finns i dag regler om de skyldigheter arbetsgivare har när det gäller att anpassa arbetsplatser och arbetsuppgifter så att de inte diskriminerar dem med funktionshinder – det gäller såväl nya som pågående anställningar. Det handlar om att skapa samma möjligheter för alla. Det är viktigt att fortsätta det arbetet, och mycket återstår att göra. Det är också ett arbete som pågår hela tiden.

Det gäller att ta till vara alla människors erfarenhet och kunskaper i arbetslivet. För att få balans borde samma tänkande gälla överallt i samhället. **Tillgäng**lighet är viktigt för att få denna balans, såväl i yrkeslivet som i samhället i övrigt. Det här är också kopplat till arbetsmiljöarbetet och forskningen, som några har varit inne på förut.

En bra arbetsmiljö bygger på att det förebyggande arbetet fungerar så att alla på en arbetsplats fungerar på ett bra sätt. Utan att vilja starta en ny debatt kan jag konstatera att de neddragningar som regeringen har gjort på det här området inte gör det enklare och inte gynnar det arbete som vi debatterar i dag.

Hjälpmedel, assistans med mera i arbetslivet är centrala faktorer för att motarbeta diskriminering av funktionshindrade när det dyker upp som arbetsmiljöproblem. Även forskningen på det området behöver utökas för att avhjälpa eventuella framtida problem.

Vi i Vänsterpartiet är medvetna om att det finns kostnadsaspekter på detta. Därför tycker vi också att man ska bevaka detta och utreda vad det finns för möjligheter och vilken tidsaspekt det ska ha, naturligtvis. Men regeringen kan också se till att medel tillförs för att få det här att fungera. Jag tycker att det vore klädsamt om regeringen tänkte om i de här frågorna.

Jag ska lägga in ett litet tillrättaläggande när det gäller arbetsskadeförsäkringen. Vänsterpartiet har motionerat om en översyn av arbetsskadeförsäkringen för att den i dag missgynnar kvinnor. Det är något som vi bör lyfta upp. Det ifrågasattes tidigare i debatten, och jag ville därför lägga det till rätta.

I detta anförande instämde Josefin Brink och Kalle Larsson (båda v).

Anf. 115 MEHMET KAPLAN (mp):

En annan fråga som har efterfrågats och som man borde ha haft pondus, ryggrad eller åtminstone regeringsduglighet nog att ta itu med – man har ju ändå en betryggande majoritet till skillnad från den förra regeringen, som vi och Vänsterpartiet stöttade utifrån – är detta med tillgänglighet. Vad gör man då? Jo, man hänvisar till luddiga förklaringar till att man inte har tillgänglighet med i texten. Det känns lite jobbigt för dem av er i majoriteten som med rätta har kritiserat tidigare regeringar för att man inte har gjort något åt detta. När ni nu har chansen att göra något duckar ni och gömmer er bakom en allmän formulering om att man måste kompromissa.

När det gäller att diskriminering ska få kosta måste jag nog instämma i det Luciano Astudillo tog upp. Det var starkt gjort av statsrådet att faktiskt ta med det i texten. Men frågan om tillgänglighet är egentligen lika stor, för man kan aldrig göra skillnad på olika diskrimineringsgrunder. Det är det stora felet som man så ofta får höra från företrädare för majoriteten. De säger att vi kan hantera de här frågorna så här, men när det gäller till exempel jämställdhetsfrågorna har vi inte riktigt samma åsikt. Man skiljer frågorna åt, helt enkelt. Det tycker jag är besynnerligt.

Anf. 119 LARS U GRANBERG (s):

Fru talman! Låt mig börja med att instämma i den kritik som i går dök upp i ett pressmeddelande. I går hade nämligen den samlade handikapprörelsen i Sverige årsmöte. Där formulerade Sveriges handikapprörelse en orosbild. Man är oroad över att diskrimineringslagen inte fullt ut tar sig an tillgänglighetsfrågan. Vi håller med om den orosbilden; det finns skäl att göra det.

En utredning har arbetat, och man var ganska enig om att de här bitarna skulle tas med. Statliga utredningar bör ha i uppgift att också titta på de ekonomiska konsekvenserna när det gäller lagförslag eller utredningsförslag.

Visst finns det en oro! Vi är oroliga för att det i slutändan kommer att handla om pengar.

Anf. 120 KALLE LARSSON (v):

Jag måste säga att när man väljer att inte göra bristande tillgänglighet till diskriminering begår man ett stort misstag. Dessutom framställer företrädare för alliansen, inte minst integrations- och jämställdhetsminister Nyamko Sabuni, det som att det vore bra om så blev fallet. Det påminner mig om en annan debatt i en annan tid. När Barbro Holmberg, dåvarande migrationsminister, fick ta emot ett rekordstort antal namnunderskrifter till stöd för en flyktningamnesti sade hon: Detta är ett stöd för vår politik. Hon hade självfallet inte för avsikt att genomföra något av det som krävdes i namninsamlingen.

Det här påminner lite om det. Här säger Nyamko Sabuni att marschen för tillgänglighet kommer att uppfattas som ett stöd för det arbete regeringen just nu bedriver. Ingenting kunde vara mer felaktigt. Det är en protest mot regeringens vägran att se bristande tillgänglighet som diskriminering som den marschen handlar om.

Nyamko Sabuni svarade inte på detta inlägg från Kalle Larsson,

Anf. 127 ELINA LINNA (v):

Fru talman! Jag kommer i mitt anförande att ta upp frågor som handlar om situationen för människor med funktionsnedsättning. Det finns strukturer i vårt samhälle som gör att kvinnor och män, också barn med funktionsnedsättning, blir diskriminerade.

Först, fru talman, vill jag säga att det är bra att vi äntligen har kommit fram till ett förslag till lagstiftning när det gäller diskrimineringsfrågorna. Men vi i Vänsterpartiet är inte nöjda med regeringens förslag. Regeringen verkar bortse från de olika mekanismer som ligger till grund för diskriminering och vilka olika metoder och åtgärder som kan behövas för att komma till rätta med problemen.

En mekanism som regeringen inte vill åtgärda är bristande tillgänglighet. Det förvånar mig, för under valrörelsen bara för två år sedan deltog jag i många debatter med representanter från de borgerliga partierna som då lovade att se till att den bristande tillgängligheten skulle åtgärdas. Jag hörde också en och annan från de nuvarande regeringspartierna säga att bristande tillgänglighet nog ska in i den nya lagen som grund för diskriminering.

Nu låter det annorlunda. Frågan måste utredas vidare. Vad är det som behöver utredas mer? Diskrimineringskommittén arbetade i fyra år med sin utredning och landade i denna fråga på förslaget att göra bristande tillgänglighet till diskrimineringsgrund. Den frågan är väl utredd. Inte blir regeringens svek mot människor med funktionsnedsättning mindre med en debattartikel i Dagens Nyheter häromdagen. I artikeln skyller fyra statsråd på kommuner – säkert med rätta – men låter bli att se sin egen roll i eländet.

I den nationella handlingsplanen för handikappolitiken *Från patient till medborgare* slås det fast att målet för handikappolitiken ska vara ett samhälle som gör det möjligt för människor med funktionsnedsättning att bli fullt delaktiga i samhällslivet. Vänsterpartiet var med och tog fram den nationella handlingsplanen. Planen är bra. Det är själva genomförandet som går trögt.

Om vi ska ha någon chans att nå målet om att Sverige ska vara tillgängligt år 2010 måste regeringen ge resurser till tillgänglighetssatsningar. Jag beklagar att regeringen inte förstår detta. Det finns inte ett öre till tillgänglighetssatsningar i regeringens budget.

Som bekant har vi i Vänsterpartiet i vårt budgetalternativ ordentligt med pengar för ändamålet. En artikel i Dagens Nyheter är ett slag i luften som försvinner utan större förändringar, men en rejäl budgetpost på några hundra miljoner för olika typer av tillgänglighetssatsningar kan ge resultat.

En annan effektiv åtgärd vore självklart att lagstifta att underlåtenhet att tillgänglighetsanpassa ska definieras som diskriminering. Det har Vänsterpartiet föreslagit. Vi tycker att regeringen ska ta sig en funderare kring om man inte har missat något väldigt viktigt när man inte går med på det.

Fru talman! Handikappförbundens samarbetsorgan hade sitt årsmöte i går. Där antog man ett uttalande med rubriken ”Ny diskrimineringslagstiftning diskriminerar personer med funktionsnedsättning.” Jag upprepar: Ny diskrimineringslagstiftning diskriminerar personer med funktionsnedsättning. Vänsterpartiet förstår och delar handikapporganisationernas frustration.

Handikapprörelsen menar att när personer med funktionsnedsättning nekas inträde till restauranger, fritidsliv och kulturella evenemang på grund av avvikelser från den normerande bilden av en besökare måste det ses som diskriminering. Vad är det annars? Uttalandet

avslutas med kravet att riksdagen ska arbeta för att så snart som möjligt införa bristande tillgänglighet som grund för diskrimineringslagstiftning.

Fru talman! Jag ska avsluta med att läsa från handikapporganisationernas uttalande. Det lyder så här:

Vi accepterar inte längre att inte få delta aktivt på lika villkor i det politiska, ekonomiska, sociala och kulturella livet. Vi accepterar inte längre att vara ett slags andra klassens medborgare. Tillsammans är vi ungefär en halv miljon medlemmar i den svenska handikapprörelsen. Var femte person i Sverige beräknas ha en funktionsnedsättning. Vi accepterar inte längre att diskrimineras på grund av bristande tillgänglighet. Vi har fått nog. Avslutningsvis, fru talman! Jag står bakom Vänsterpartiets alla reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall till samma reservationer som Josefin Brink för cirka sex timmar sedan.

Anf. 129 BARBRO WESTERHOLM (fp):

Jag har stavat mig igenom de 83 sidor som Diskrimineringskommittén har författat när det gäller tillgängligheten, och det är en enda röra. Det är svårt att ta ut satsdelarna. Jag förstår att regeringen inte kunde använda dessa 83 sidor som underlag för en tydlig lagstiftning, och det är därför, som vi hörde tidigare av Nyamko Sabuni, som det blir en utredning som går vidare. Vi behöver en lag som gäller tillgänglighet. Den måste ge ett tydligt och konkret underlag för näringsidkare och andra för vilka åtgärder som ska övervägas. Det är viktigt också för människor med funktionshinder att veta vad man kan förvänta sig. I politiken landar vi alltför ofta i välviljans hyckleri. Vi luddar till löften, och sedan blir människor besvikna när de upplever att vi inte har hållit våra löften. Här är regeringens ambition att tydliggöra vad som ska göras. Diskrimineringskommittén räknade ju inte på vad saker och ting skulle kosta. I Äldreboendedelegationen, som jag har ansvar för, räknar vi på just tillgängligheten för de äldre. Ni ska vara medvetna om att det saknas hiss i flervåningshus. Mellan 50 000 och 100 000 trappuppgångar saknar hiss. Det är inte gratis att bygga de här hissarna. Dessutom är en del av husen K-märkta, vilket trasslar till det ytterligare. Sådant här måste vi ta fram och komma med konkreta åtgärder mot. Vi måste också ha dem kostnadsberäknade och prioriterade så att man tar det allra viktigaste först.

Sedan måste det ändras i plan- och bygglagen. Det är en rad konsekvensändringar som måste göras. Det är det som kommer att ske i den utredning som regeringen tillsätter.

Dessutom vill jag kommentera artikeln i DN. Kommunerna har tid på sig fram till 2010 för att nå det tillgänglighetsmål som man tog beslut om för åtta år sedan. Det är bra att Sveriges Kommuner och Landsting har gjort en kartläggning av hur långt man har kommit. Det här måste ju bli en tankeställare och en brandfackla för kommunerna, oavsett om de är ledda av allianspartier eller om de har socialdemokratisk eller annan ledning. Nu får man faktiskt sätta fart, därför att man inte lever upp till det man har lovat. Det är allvarligt. Det kanske var något av välviljans hyckleri som man ägnade sig åt år 2000. Men så får inte ske i ett land som Sverige.

I detta anförande instämde Désirée Pethrus Engström (kd).